

разних стихий, образы обворованных храмов и утопической «счастливой Австрии» последних десятилетий существования империи Габсбургов.

Предчувствие гибели «старого мира» в романе С. Андрухович наполняется постмодернистским смыслом. Произведение имеет в себе собственную метафору – иллюзионистского театра, которая соответствует принципу структурирования мира в романе как многоходового зеркального лабиринта, движением которого управляет чувство относительности ценностей, правил, законов, психических и моральных норм.

Ключевые слова: историзм, психологизм, феминизм, постмодернистский релятивизм, ирония, интертекст.

Levchenko Galyna. Marmalade Apocalypse or Therapy by Postmodern in the Novel by Sophiya Andruhovich «Felix Austria». The object of the analysis in the article is postmodern reception and transformation of such figurative and semantic dominants of modern culture of the end of the XIX – the beginning of the XX centuries as trying to find the sense of history, psychologism, women`s emancipation in the novel «Felix Austria» by S. Andruhovich. The surface structure of the literary work and the images that have been modeled in it demonstrate the specific artistic way of liberation from neurotic obsessions and stereotypes that have been actualized by the epoch of modernism.

Characteristic atmosphere of moral decline and apocalypse premonition for Ukrainian fin de siècle is depicted both with the help of individual psychological conflicts that are experienced by main heroines, neurotic background of their interaction and also with the help of the image-symbol of the house that is prone to ruinous influence of different elements, the images of robbed temples and utopian «happy Austria» of the last decades of the existence of Habsburg Empire.

The presentiment of downfall of «old world» in the novel of S. Andruhovich gets filled with postmodern sense. The literary work itself has own metaphor of illusionist theatre that corresponds to the principle of structuring of the world in the novel as multi-way mirror maze for the movement of which the feeling of relativity of values, rules, laws, psychological and moral norms is responsible.

Key words: historism, psychologism, feminism, postmodern relativity, irony, intertext.

Стаття надійшла до редколегії
22. 12. 2015 р.

УДК821 (0) "19": 371. 214. 115

Тетяна Марченко

Тема козаччини у творчості Проспера Меріме

У статті йдеться про період козаччини в історії українського народу та оцінку його західноєвропейськими митцями. Боротьба за свою незалежність – наскрізна тема українського народу у всі часи. Велику увагу приділено розгляду очільників козаків, зокрема Івана Мазепи та Богдана Хмельницького. Постать гетьмана Богдана Хмельницького у творчості Проспера Меріме – одна зі знакових, яка представляє всю козаччину. Змалювання образу українського керманіча у творах французького письменника надзвичайно патетичне, веломовне, позитивне.

Ключові слова: незалежність, козаччина, гетьман, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Звернення до теми козаччини не випадкове, адже сьогодні простежується інтерес до вітчизняної історії. Особливо цікава низка важливих соціально-політичних подій в Україні: козацько-селянські повстання, Визвольна війна середини XVII ст., Полтавська битва, ліквідація гетьманства й знищення Запорозької Січі, остаточна ліквідація автономії України й перетворення її в провінцію Росії, – які викликали значний резонанс у Європі. Звісно, це відображено в історичній і мемуарній літературі, дипломатичних та військових документах і тогочасній пресі, які належно досі не опрацьовані.

Для українського народу історична й мемуарна література, а також описи мандрівників, які відвідували Україну, були недоступні через обмеженість виїзду за кордон, а рідкісні переклади окремих з них з`являлися переважно в Росії. Ті ж твори зарубіжних авторів, у яких критично висвітлювали історію Російської імперії й позитивно – історію України, зазвичай, не перекладали. Джерела західноєвропейського походження компартійно-радянська влада недооцінювала. Тут давалася взнаки

відома репресивна політика російського царизму й радянської влади щодо вітчизняної історії, через що відбувся занепад українського історичного джерелознавства.

Події з історії України нерідко ставали центральними темами зарубіжних робіт («Реляція про нове повстання козаків» А. Віміні (1649), «Опис України» Г. Боплана (1650), «Вогнем і мечем» Г. Сенкевича (1883-1884), «Гнів Божий» Ю. Крашевського (1886), «Богдан Хмельницький» О. Рогової (1888) та ін.).

Не оминув своєю увагою подій української минувшини й відомий французький письменник Проспер Меріме (1803–1870), творчість якого різноманітна (драматичні та прозові твори, історичні трактати, літературознавчі дослідження, перекладацька діяльність тощо).

Мета статті – рецепція козацької минувшини П. Меріме.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Відомо, що П. Меріме цікавився дослідженнями з історії слов'янських народів, із-посеред яких особливе місце відводив українському. Причини такого зацікавлення докладно означають науковці О. Купчинський, Я. Кравець, О. Болдирев та ін. «Перше ґрунтовне знайомство П. Меріме з Україною припадає на 40-ві рр. XIX ст. Першим його інформатором із питань славістики був С. О. Соболевський» [9, с. 3]. Із листування відомо, що С. Соболевський інформує Проспера про давні й нові слов'янські видання, постачає його книжками. Не менш корисними для П. Меріме були безпосередні розмови із С. Соболевським. Письменник називає його своїм «великим учителем» [9, с. 3].

Завдяки історичним дослідженням про українську минувшину (і вітчизняним, і зарубіжним) письменник зацікавився подіями козащини, зокрема, провідну роль з-поміж інших відвів добі Хмельниччини як одному зі знакових періодів в історії українського суспільства.

До XVII ст. для французів Україна перебувала на задвірках цивілізації й була для них *terra incognita*, останній оплот християнського світу, щоправда, у зіпсованій схизматичній формі, перед землями, зайнятими дикими ордами татарської Азії. Лише час від часу нечисленні подорожні приносили до Франції звістки про велику степову країну на Сході. Середньовічні карти зображували на Сході Європи маловідомі французам землі: Русія, Волинія, Подолія, Сарматія, Скіфія, Тартарія, Дикое Поле та ін. Серед цих назв поступово розповзалася на картах пляма, яку називали Окраїна, Ограїна, Укран'їя, Україна [10, с. 203].

Тож про східні окраїни цієї держави й населяючих їх «схизматів» французи мали певне уявлення. Саме в цей час у Європі поширюється слава козацького війська – єдиної християнської сили, яка чинить постійний спротив турецькій експансії на Сході Європи. Про походи й війни козаків у XVII ст. постійно повідомляє французька преса, зокрема популярні «Gazette de France», «Mercure de France» та ін. Усе більше з'являється французьких нарисів про Україну, її населення, звичаї, минуле. Багато уваги приділено описам діяльності козаків.

Свідчення про Україну бачимо в авторів XVII ст. Блеза де Віженера, Андре Теве, Жака Маржерет, П'єра Шевальє, Лінажа де Восьєнна [9, с. 12]. Зазвичай, усі вони перебували на дипломатичній чи військовій службі при дворі польських королів.

Проте честь своєрідного «першовідкривача» козацької України для французів належить Гійому Левассеру де Боплану, «Опис України» [1] якого став найголовнішою працею про наш край не лише у Франції, а й у Європі. Своє першочергове значення для дослідників України на Заході розвідка Боплана зберігала понад століття, витримавши багато перевидань і перекладів європейськими мовами. Жоден серйозний історик не починав писати про Україну, не ознайомившись із цим твором. Можна стверджувати, що Боплан відіграв щодо України ту ж саму роль, що й Колумб для Америки.

Франція також мала досвід безпосереднього знайомства з козаками. Як відомо, у 1645–1646 рр., у період завершення Тридцятилітньої війни, великий козацький загін брав участь у бойових діях на боці юного французького короля Людовика XIV. Особливо відзначилися козаки при облозі Дюнкерка, добре укріпленої морської фортеці [4, с. 65–66].

Події середини XVII ст., які відбувалися в Україні й були пов'язані з ім'ям Богдана Хмельницького, викликали стурбованість при дворі Людовика XIV та цікавість із боку простих французів. Про перебіг подій в Україні, козацькі перемоги над поляками постійно повідомляла французька преса.

Про батуринську трагедію вмістили статті популярні французькі видання «Gazette de France», «Paris Gazette», «Mercure Historique et Politique», «Lettres Historiques» та ін. [2, с. 18]. Образ Мазепи закарбувався у світовій культурі завдяки геніальним митцям. Гетьман уявлявся розумним і волелюбним козаком-авантюристом, у характері якого поєднані дві найголовніші риси: патріотична любов до нездоланої батьківщини та романтичні захоплення жінками. Таке уявлення про «хитрого»

гетьмана поєднувалося з усталеним стереотипом козака-запорожця, який понад усе любить свої неосяжні степи, вірного коня та гостру шаблю.

Велику роль у перетворенні гетьмана України на романтичного героя-коханця, яким він почав сприйматися в Європі, відіграв Вольтер. Саме він у своїй «Історії Карла XII» (1731), де цілком співчутливо ставився до постаті козацького ватажка, подав відому та популярну байку про залицяння молодого Мазепи до дружини знатного польського шляхтича, який наказав слугам роздягти кривдника, прив'язати його до коня й випустити в дикий степ. Начебто таким чином Мазепа потрапив до козаків, яких згодом і очолив. Вольтерівське бачення козацької України було визначально-типовим для Франції XVIII ст. Ось що писав він у своїй «Історії Карла XII»: «Україна, край козаків, знаходиться поміж Кримським ханом, Московією та Польщею, ... Бористен, що пересікає її, розділяє її на дві майже рівні частини... Україна завжди прагнула до свободи, але оточена Москвою, Туреччиною та Польщею, вона примушена була шукати протектора в одній з тих держав. Україна піддалася спочатку Польщі, яка поводитися з нею зовсім як з поневоленою країною, відтак піддалася Московитові, що уярмлював її неначе рабів, як це завше є звичаєм у Московитів» [5, с. 15]. Про свій твір сам Вольтер так зазначав у листі до відомого урядовця Шуазеля 16 грудня 1767 р.: «Щоб не казали, а над історією Карла XII я багато працював..., треба мати на увазі, що я був перший, хто писав про це. Наприклад, про Україну. У нас знали тільки книжку Боплана, але ж цю книжку написано людиною, прихильною до поляків. За цей час Україна була за гетьмана Хмельницького майже незалежною державою...» [4, с. 12–13]

Одним із найвідоміших представників українських вигнанців є Григорій Орлик. Він усе життя намагався спопуляризувати серед французів ідею козацької України, яка має право на відновлення своєї самостійності. Працював гетьманич і над твором з історії України, який так і лишився незавершеним («Notes sur l'Ukraine et les Cosaques qui sont peu connus en Europe» – «Замітки про Україну та козаків, яких мало знають в Європі») [9, с. 123–272]. Про Україну та її населення писали також французькі дипломати Шарль-Клод де Пейсонель, Франц (Франсуа) де Тотт, Шарль-Франсуа Массон [4, с.83] та ін.

Цілком логічне захоплення Проспера Меріме героїчним минулим і відданою боротьбою українського народу за національну незалежність. Найбільше новеліста зацікавила епоха українського козацтва й гетьманування. Це засвідчують, зокрема, авторські історичні розвідки: нарис «Українські козаки та їхні останні гетьмани» (1854), у якому йдеться про життя, звичаї, побут запорожців, їхню боротьбу за визволення України, характеризується суспільно-політичний лад на Запорізькій Січі, який Проспер кваліфікує як військову демократію; написане переважно на матеріалах однойменної монографії М. Костомарова дослідження «Богдан Хмельницький» (1863) із розгорнутою картиною буття українського народу середини XVII ст. Цю роботу перевидавали в книзі «Козаки минулих часів», спричинивши в 1869 розгляд у Сенаті Франції петиції про запровадження вивчення вітчизняної історії у французьких школах. П. Меріме називав українських козаків «історичним народом», а Запорізьку Січ – «республікою запорожців». Аби наголосити на пріоритеті своїх українознавчих уподобань, іменував себе «козаком». Перший нарис письменника, у якому порушено тему Запорізької Січі, – «Микола Гоголь» (1851) – був написаний із нагоди французького перекладу повісті М. Гоголя «Тарас Бульба». Цьому письменникові Проспер присвятив декілька статей, у яких високо оцінив його талант.

Звичаї, побут, військова діяльність українських козаків П. Меріме відтворив у п'єсі «Перші кроки авантюриста» (1852). Важлива віха в його наукових розробках – розвідка «Козаки України та їхні останні гетьмани» (1854), у якій висвітлено суспільний устрій запорожців, їхню роль в історії України, Росії й Польщі, діяльність Богдана Хмельницького та Івана Мазепи. Окремі моменти історії України та її козацтва розглянув у роботі «Епізод з російської історії. Лжедмитрій» (1853).

Під впливом історико-літературних досліджень П. Меріме, який сприяв взаєморозумінню й повазі одного народу до іншого, у 1869 р. французький сенат ухвалив закон про вивчення в школах Франції курсу історії України.

«Богдан Хмельницький» Проспера Меріме – одна з кращих науково-мемуарних розвідок XIX ст. Водночас це важлива сторінка французько-українських культурних взаємин, цінний літературний твір, заснований на відомих і невідомих сьогодні історичних джерелах, у якому разом із показом життя та діяльності визначного сина українського народу Богдана-Зіновія Хмельницького розповідається про становище народних мас України, їхню визвольну боротьбу проти феодальної неспра-

ведливості, соціального й національного гніту. Сьогодні широких контактів між народами світу і їхніми культурами цей твір має неабияке значення. Не втрачає він своєї ваги і як історичне джерело [1, с. 16]. Розповідаючи про цього гетьмана, відважного воїна, глибокодумного політика, Меріме вказує на його походження з бідних дворян, не посилаючися на якісь конкретні матеріали чи документи. Письменник уважав Хмельницького вмілим дипломатом, досить освіченою людиною, яка знала кілька мов: українську, російську, польську, латинську, турецьку. Змальовуючи особисте життя Богдана Хмельницького, його діяльність, Проспер Меріме дійшов висновку, що гетьман українського народу – це патріот, безмежно відданий козацтву й Україні. Усе його життя кровно пов'язане з історією України, її визвольною боротьбою [1, с. 36].

Розпочинається твір із тлумачення походження слова «козак» і закінчується гетьмануванням Івана Мазепи. Також автор звернув свій погляд на особу Б. Хмельницького, про якого докладніше написав у наступному творі [4, с. 67].

Образна структура цього твору представлена історичними постатями (Стефан Баторій, Богдан Хмельницький, Ян Казимир, Юрій Хмельницький, Іван Мазепа, Карл XII т. ін.) та «збірними» образами (козак, жінки, поляки, татари та ін.). А «оповідь» «Богдан Хмельницький» представила читачам біографію українського гетьмана в хронологічній послідовності: від легенд про його походження до смерті українського полководця. У контексті змалювання цього образу автор звернув увагу й на знакові події історичного та особистого характеру із життя гетьмана. Крім провідного образу Б. Хмельницького, у тексті окреслені постаті польського короля Владислава IV, канцлера Оссолінського, гетьмана Потоцького, полковника Барабаша, старости Конецпольського, підстарости Чаплинського й ін.

Образ Богдана Хмельницького, зображений у нарисі «Козаки України та їхні останні гетьмани» (на формування якого знаково вплинула робота Г. Боплана «Опис України»), знайшов своєрідне продовження в його наступному творі «Богдан Хмельницький». Щоправда, друга «оповідь» позначена суттєвим впливом однойменної монографії М. Костомарова, є більш деталізованою, ґрунтовною. Письменник у першій «оповіді» звернув увагу на суспільно-громадські реалії із життя Б. Хмельницького, роблячи значно менший акцент на особистому житті гетьмана, а в другому тексті суспільне й особисте постійно переплітаються, без явного переважання чогось одного. Цікаво, що оповідач (автор) виявляє своє ставлення практично до кожної з подій, у своєрідних підсумках до творів ще раз акцентує на своєму баченні й осмисленні української історії, постаті козацького гетьмана. «На жаль, зустрів Б. Хмельницький на своєму шляху тільки малорішучих і легкодухих правителів, які бачили лише бунтівника в тій людині, що могла стати корисним знаряддям для звернення їхніх задумів.

Сміливий, інколи до відчайдушності, Хмельницький застосовував силу лише тоді, як вичерпувалися всі засоби домогтися мети через переговори. Завдяки своїм здібностям і добрій освіті він обійняв посаду генерального секретаря козаків (писаря), що приблизно дорівнювала посаді міністра зовнішніх зносин» [8, с. 124]. Патетично зображено Хмельницького й на полі бою (Жовті Води, Корсунь, битва під Пилявкою, навіть під Берестечком): «Вирішивши, що ворог уже доволі виснажений та занепокоєний, Хмельницький наблизився верхи до їхніх укріплень і запропонував переговори» [7, с. 162]; «Серед козаків він мав такий авторитет, що легко знаходив людей, які ладні були зазнати ганебної смерті, аби лишень втілити у життя замір їхнього полководця» [7, с. 165].

Проспер Меріме, виписуючи образ Б. Хмельницького, прагнув зрозуміти психологію його дій, тому часто в тексті звертався до його внутрішніх (можливих) думок, переживань, станів, монологів. «Хоча блискуча перемога під Пилявцями сталася головним чином внаслідок вигідних позицій і передбачливості Хмельницького, він сам був здивований нею і почувався немовби пригніченим. Не мав більше перед собою війська, королівство розпалося, лишилося без короля, без монарха. Перед козацьким полководцем лежала і незахищена країна, легкодоступна, як трофеї від табору Заславського» [8, с.185–186].

За творами П. Меріме Б. Хмельницький є мудрим, дипломатичним, вірним своїм ідеям і народові, рішучим та запальним, далекоглядним стратегом. Навіть про союз із Москвою автор говорив підкреслено стримано, виправдовуючи Б. Хмельницького: «Надто слабкий, щоб самому завоювати свою незалежність, мусив годитися на принагідних спільників, шукаючи, однак, таких, що не могли б ним правити. Ми бачили, що лише в надзвичайній скруті він змірився із покровительством царя, та виглядає, що вже незадовго кається у вчиненому.

Вельми скромними засобами, із союзниками, яким завжди видався підозрілим і котрі кидали його так само легко, як він сам їх залишав, Хмельницький зумів протягом десяти років втримати Україну вільною од будь-якого чужоземного гніту. Можливо, зумів би зміцнити основи її незалежності, якщо б дійшов до влади більш молодим або ж передав її не менш досвідченому керівникові від себе» [8, с. 30–31]. Обидва тексти насичені фольклорними зразками, зокрема, автор виписав у творах легенди й перекази, пов'язані з життям гетьмана Хмельницького чи епохою Хмельниччини.

Однією з таких була легенда про можливе отруєння Хмельницького й неминучу через те його смерть. «Казали, що якимось на Україну прибув польський шляхтич просити руки однієї з гетьманських дочок. Він подарував Хмельницькому кілька сулійок горілки і, припрошуючи його похастуватися, налив у чарку повільнодіючу отруту» [8, с. 296]. Використання текстів фольклору, давньої української літератури (наприклад літопис Гр. Грабянки) при змалюванні образу Хмельницького створює ореол загадковості й таємничості навколо постаті гетьмана.

Особисте життя Б. Хмельницького виписане яскраво та своєрідно. Автор звернув увагу на одруження Хмельницького (одружувався тричі) і перипетії його стосунків із жінками, його сім'ю та дітей (провідна роль відведена змалюванню синів Тимоша та Юрія). Цікаво, що вітчизняні науковці акцентують на надмірній ідеалізації постаті Б. Хмельницького П. Меріме, намагаючись пояснити її конкретними фактами. Але водночас зауважують: ...перед нами відкривається можливість подивитись на героя нашої історії очима західноєвропейця. І ми мусимо визнати, що цей погляд П. Меріме в багатьох випадках виявляється більш захопленим, точним, принагідним для нашої національної гордості, ніж погляд свого вітчизняного історика» [36, с. 131–133].

«У викладі Меріме постать Великого Гетьмана постає позбавленою намулу млявої нерішучості та особистосних національних комплексів, які переносили на свого героя українські автори» [2, с. 7], – зазначає О. Бочан.

Особистість Б. Хмельницького давно зацікавила Меріме, але оцінки її змінювалися, хоча й завжди носили переважно позитивний характер. Зрівняємо:

В есе «Козаки України та їхні останні гетьмани» Богдан Хмельницький «стриманий і хитрий, як східний дикун, честолубний, як представник шляхти» [7, с. 23–25].

В іншому нарисі – «Богдан Хмельницький»: «Він уміло сіяв розбрат у стані ворогів, зміцнював єдність керованих їм полків, був безстрашним воїном, глибокодумним політиком, розважався перемогах, стійким і непохитним при невдачах» [8, с. 23–25].

Вигук ображеного Хмельницького: «Ще не вмерла козацька мати!» теж тлумачиться по-різному. У «Козаках України» Меріме повідомляє, що Хмельницький мав на увазі шаблю, а в «Богдані Хмельницькому» – Україну й, навіть, свою військово-політичну спільність». Ми бачимо нову інтерпретацію образу: зникає наліт дикунства й з'являється захисник своїх націй, один з рушіїв історії.

Меріме постійно наголошує на прагненнях Хмельницького запобігти насильству («ніколи не поспішав починати бій, якщо можна було звернутися до хитрувань») та його повазі до короля як до символу державності й закону. Неодноразово Меріме наголошує, що Хмельницький відмовлявся прийняти звання гетьмана навіть від реєстрових козаків, тому що гетьманів призначав тільки король. Він називав себе «незначною людиною, яку підняв Господь» [10, с. 11].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, постать гетьмана Богдана Хмельницького у творчості Проспера Меріме – одна зі знакових, яка представляє всю козачину. Змалювання образу українського керманіча у творах французького письменника надзвичайно патетичне, веломовне, позитивне. Причини такого захоплення автора Б. Хмельницьким зумовлені його пошуком яскравої неповторної особистості в історії українського народу. Такою особистістю, безперечно, був гетьман Богдан. Автор домислює окремі ситуації, думки свого героя для повного, переконливішого зображення його постаті. Це додає образу Богдана Хмельницького неповторного звучання, нерозгаданості, возвеличення, це сприяє позитивному сприйняттю козащини західноєвропейськими читачами.

Джерела та література

1. Боплан Г. Л. де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансільванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн : пер. з фр. / Г. Л. де Боплан. – Львів : Каменяр, 1990. – С. 10–23.
2. Бочан П. О. Україна в поглядах німецьких і французьких вчених, послів і мандрівників XVII – XIX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 02.00.01 / П. О. Бочан ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2008. – 32 с.

3. Вовк Я. Г. Проспер Меріме і духовне відродження України / Я. Г. Вовк // Релігійна традиція в духовному відродженні України : матеріали Всеукр. наук. конф. редкол. : В. Е. Лобурець, В. О. Пашенко, Я. Г. Вовк ; Комісія Верховної Ради України з питань культури та духовного відродження, Ін-т історії України АН, Полт. держ. пед. ін-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : [б. в.], 1992. – С. 179–180.
4. Вовк Я. Г. Микола Гоголь і Проспер Меріме: проблема взаєморецепції / Я. Г. Вовк, Г. В. Филь // М. Гоголь і світова література : зб. наук. пр. / голов. ред. О. М. Ніколенко ; Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава : [б. в.] 2009. – С. 225–228. – (Гоголівські читання в Полтаві).
5. Кравець Я. «От де люде наша слава...» / Я. Кравець // Боплан Гійом Левассер де. Опис України. Проспер Меріме. Богдан Хмельницький. – Львів : Каменяр, 1990. – С. 3–16.
6. Купчинський, О. Проспер Меріме і його твір «Богдан Хмельницький» / О. Купчинський // Жовтень. – 1987. – № 8. – С. 16–22.
7. Меріме П. Богдан Хмельницький / П. Меріме // Боплан Гійом Левассер де. Опис України. Проспер Меріме. Богдан Хмельницький. – Львів : Каменяр, 1990. – С. 141–301.
8. Меріме П. Українські козаки та їхні останні гетьмани / П. Меріме // Боплан Гійом Левассер де. Опис України. Проспер Меріме. Богдан Хмельницький. – Львів : Каменяр, 1990. – С. 115–141.
9. Миколаїшин І. Слов'янська тема у творчості Проспера Меріме / І. Миколаїшин // Матеріали студент. наук. конф. Чернів. нац. ун-ту (11–12 трав. 2006 р.) : Філологічні науки / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : [б. в.], 2006. – С. 131–153.
10. Серeda В. Із історії написання творів про героїчне минуле України Проспера Меріме та їх значимість у контексті розвою західноєвропейської україністики / В. Серeda // Переяславська земля і світ людини. – Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 1998. – С. 159–162.

Марченко Татяна. Тема казаччини в творчестві Проспера Меріме. В статті речь идет о периоде казаччини в истории украинского народа, а также оценке его западноевропейскими писателями. Борьба за свою независимость есть главной темой украинского народа во все времена. Большое внимание уделяется рассмотрению руководителей казаков, а именно Ивана Мазепы и Богдана Хмельницкого. Личность гетьмана Богдана Хмельницкого в творчестві Проспера Меріме представлена как знаковая, которая олицетворяет всю казаччину. Образ украинского кeрманича в произведениях французского писателя очень патетический, разноплановый, позитивный. Французский писатель дает собственную характеристику гетьманов.

Ключевые слова: независимость, казаччина, гетьман Богдан Хмельницький, Иван Мазепа.

Marchenko Tetiana. The Theme of Cossacks' Movement in Prosper Merimee's Novels. The essay is focused on a period of Cossacks' movement in the history of Ukrainian nation as well as on its assessment by the Western-European artists. The struggle of Ukrainian people for their independence has always been a prominent issue. In the foreground of the research is the role of the Cossacks' leaders, such as Ivan Mazepa and Bogdan Khmelnytsky. The figure of a unique Ukrainian hetman Bogdan Khmelnytsky in Prosper Merimee's literary legacy is fairly symptomatic: this outstanding warrior exemplifies the entire Cossacks' movement. The portrayal of the Ukrainian people's helmsman in the novels of the French writer is extremely emotional, positive and eloquent.

Key words: independence, Cossacks' movement, hetman, Bogdan Khmelnytsky, Ivan Mazepa.

Стаття надійшла до редколегії
19. 02. 2016 р.

УДК 821.112.2

Мирослава Мельник

Тематичне поле «місто» в німецькому міському романі

У статті на матеріалі сучасного німецького міського роману здійснено спробу розробити тематичне поле «місто». Матеріалом для аналізу обрано роман «Die Berlinreise» («Подорож до Берліна») Г. Ортайля. Грунтуючися на загальній теорії поля, у статті розглянуто структуру тематичного поля «місто» на практичному аналізі тексту роману.

Ключові слова: міський роман, тематичне поле, міський простір, міський житель.